

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 14 czerwca 2016 r.

Pozycja 414

POSTANOWIENIE z dnia 4 kwietnia 2016 r. Sygn. akt Ts 27/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Andrzej Rzepliński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej K.K. w sprawie zgodności:

art. 68 ust. 2b w zw. z art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 1774, ze zm.) z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w zw. z art. 21 ust. 1 i w zw. z art. 75 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

- 1) podjąć zawieszone postępowanie,**
- 2) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.**

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 23 stycznia 2015 r. (data nadania) K.K. (dalej: skarżąca) wystąpiła o zbadanie zgodności art. 68 ust. 2b w zw. z art. 68 ust. 2 ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U.2015.1774, ze zm.; dalej: ugn) z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w zw. z art. 21 ust. 1 i w zw. z art. 75 ust. 1 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. Pozwem z lutego 2013 r. Miasto W. wniosło o orzeczenie nakazu zapłaty przez skarżącą 444 817 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 7 września 2012 r. do dnia zapłaty. Kwota ta miała odpowiadać zwaloryzowanej bonifikacie udzielonej przez miasto matce skarżącej przy wykupie mieszkania, które skarżąca otrzymała w drodze darowizny i następnie sprzedała. Nakazem zapłaty z lutego 2013 r. referendarz sądowy nakazał skarżącej, aby zapłaciła na rzecz powoda kwotę 444 817 zł wraz z odsetkami od tej kwoty od 7 września do dnia zapłaty. W marcu 2013 r. skarżąca złożyła sprzeciw od nakazu zapłaty, zaskarżając go w całości. Wyrokiem z września 2013 r. Sąd Okręgowy w W. (dalej: Sąd Okręgowy w W.) uwzględnił powództwo w całości. Od tego wyroku skarżąca złożyła apelację, którą Sąd Apelacyjny w W. (dalej: Sąd Apelacyjny w W.) oddalił wyrokiem z września 2014 r., doręczonym skarżącej 24 października 2014 r.

Skarżąca podnosi, że art. 68 ust. 2b w zw. z art. 68 ust. 2 ugn narusza przysługujące jej konstytucyjne prawa, wywodzone przez nią z art. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1, art. 64 ust. 2 i 3 w zw. z art. 21 ust. 1 i w zw. z art. 75 ust. 1 Konstytucji, w zakresie,

w jakim „nakłada na osobę bliską pierwotnemu nabywcy obowiązek zwrotu kwoty równej udzielonej przy nabyciu lokalu bonifikaty, a zarazem pomija okoliczności objęte działaniem art. 68 ust. 2a ugn”.

Wraz ze skargą skarżąca wniosła o zawieszenie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym ze względu na złożenie przez nią 23 grudnia 2014 r. skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego, a także o wstrzymanie wykonania wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z września 2014 r. oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w W. – w przypadku nadania jej skardze konstytucyjnej dalszego biegu.

Postanowieniem z 9 lutego 2015 r. Trybunał zawiesił postępowanie w przedmiocie wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej do czasu zakończenia postępowania przed Sądem Najwyższym w sprawie rozpoznania skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego w W. z września 2014 r.

15 lutego 2016 r. do Trybunału wpłynął wniosek skarżącej o podjęcie zawieszonego postępowania skargowego w związku z wydaniem przez Sąd Najwyższy postanowienia z grudnia 2015 r. o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Najwyższy stwierdził, że: „Kwestia (...), czy obowiązek zwrotu kwoty równej udzielonej bonifikacie przez osobę bliską pierwotnemu nabywcy powstaje na podstawie art. 68 ust. 2 ugn w okolicznościach objętych działaniem art. 68 ust. 2a ugn była już – co przyznaje sama skarżąca – przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Zaskarżony wyrok jest zgodny z tymi rozstrzygnięciami”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Na podstawie art. 138 w zw. z art. 139 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.2016.293; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z dniem 30 sierpnia 2015 r. utraciła moc ustawa z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.102.643, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 1997 r.). Zgodnie z art. 134 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r. w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy w postępowaniu przed Trybunałem na etapie wstępnego rozpoznania skargi konstytucyjnej stosuje się przepisy dotychczasowe, tzn. przepisy ustawy o TK z 1997 r. Rozpatrywana skarga została wniesiona przed dniem wejścia w życie ustawy o TK z 2015 r., dlatego do jej wstępnej kontroli zastosowanie mają przepisy ustawy o TK z 1997 r.

2. Zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej jest przepis (norma prawna), na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekły ostatecznie o wolnościach lub prawach albo o obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji. Na etapie wstępnej kontroli Trybunał bada, czy skarga spełnia warunki formalne określone w art. 46-48 ustawy o TK z 1997 r., czy postawione w niej zarzuty nie są oczywiście bezzasadne (art. 36 ust. 3 w zw. z art. 49 ustawy o TK z 1997 r.), a także czy nie występuje okoliczność wskazana w art. 39 ust. 1 pkt 1 lub ust. 3 ustawy o TK z 1997 r.

3. Trybunał zwraca uwagę na to, że przedmiotem skargi jest art. 68 ust. 2b w zw. z art. 68 ust. 2 ugn, które dotyczą obowiązku zwrotu bonifikaty od ceny lokalu udzielonej w związku ze sprzedażą nieruchomości Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego. W świetle art. 68 ust. 2 ugn:

„Jeżeli nabywca nieruchomości zbył nieruchomość lub wykorzystał ją na inne cele niż cele uzasadniające udzielenie bonifikaty, przed upływem 10 lat, a w przypadku nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny przed upływem 5 lat, licząc od dnia nabycia, jest zobowiązany do zwrotu kwoty równej

udzielonej bonifikacie po jej waloryzacji. Zwrot następuje na żądanie właściwego organu”.

Przepis ten – jak stanowi art. 68 ust. 2b ugn:

„stosuje się odpowiednio do osoby bliskiej, która zbyła lub wykorzystwała nieruchomość na inne cele niż cele uzasadniające udzielenie bonifikaty, przed upływem 10 lat, a w przypadku nieruchomości stanowiącej lokal mieszkalny przed upływem 5 lat, licząc od dnia pierwotnego nabycia”.

Jak ustalił Trybunał na podstawie orzeczeń dołączonych do skargi, matka skarżącej wykupiła lokal mieszkalny z bonifikatą cenową, darowała lokal skarżącej, będącej dla niej – osobą bliską, a następnie skarżąca sprzedawała lokal przed upływem 5 lat od dnia pierwotnego nabycia, czyli od daty wykupu lokalu przez matkę. Powołując się na utrwaloną linię orzeczniczą SN, sądy rozpatrujące sprawę skarżącej wykluczyły możliwość uwzględnienia wyjątku określonego w art. 68 ust. 2a pkt 5 ugn, a wyłączającego obowiązek zwrotu bonifikaty.

3.1. Zdaniem skarżącej art. 68 ust. 2b w zw. z art. 68 ust. 2 ugn w zakresie, w jakim:

„nakłada na osobę bliską pierwotnemu nabywcy obowiązek zwrotu kwoty równej udzielonej przy nabyciu lokalu bonifikaty, a zarazem pomija okoliczności objęte działaniem art. 68 ust. 2a ugn”, jest niezgodny z „art. 64 ust. 2 i 3 w zw. z art. 21 ust. 1 i w zw. z art. 75 ust. 1 oraz art. 2, art. 31 ust. 3 oraz art. 32 ust. 1 w zw. z art. 64 ust. 1 Konstytucji”. Zakwestionowane przepisy godzą – w przekonaniu skarżącej – w „gwarantowane konstytucyjnie prawo własności (art. 64 ust. 1 Konstytucji), ale również w prawo do równej jego ochrony oraz równego traktowania (art. 64 ust. 2 i art. 32 ust. 1 Konstytucji). (...) Przymusowe ograniczenie w prawie do rozporządzania swoją własnością, wynikające z literalnego brzmienia art. 68 ust. 2b w zw. z art. 68 ust. 2 ugn jest wkroczeniem w istotę tego prawa, co w oczywisty sposób wykracza poza proporcjonalność ograniczenia. Jeżeli bowiem ograniczenie własności jest niedopuszczalne, nieproporcjonalne (przekracza miary art. 31 ust. 3 Konstytucji), to tym bardziej niedopuszczalne jest takie jego ograniczenie, które nie tylko nie znajduje uzasadnienia, ale wręcz wypacza »istotę własności« (art. 64 ust. 3 Konstytucji)”.

Ponadto zaskarżone przepisy naruszają „prawo do posiadania lokalu mieszkalnego” oraz „nakaz przeciwdziałania bezdomności”, wywodzone przez skarżącą z art. 75 ust. 1 Konstytucji, ponieważ

„skarżąca, (...) w sposób całkowicie zgodny z prawem, na podstawie umowy darowizny stała się właścicielką lokalu nabytego przez jej matkę z bonifikatą, jednocześnie pozbawiona została prawa dalszej sprzedaży lokalu w celu zakupu innego, pełnowartościowego”.

3.2. Trybunał przypomina, że skarga konstytucyjna powinna – stosownie do art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK z 1997 r. – zawierać wskazanie, jakie konstytucyjne wolności lub prawa i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone. Jeśli skarga nie spełnia tego wymagania albo je spełnia, lecz sformułowane przez skarżącego argumenty mające wykazać sposób naruszenia jego konstytucyjnych praw, których ochrony domaga się za pomocą skargi, są oczywiście bezzasadne, to należy odmówić nadania skardze dalszego biegu (art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 ustawy o TK z 1997 r.).

3.2.1. Głównym zarzutem, który skarżąca formułuje w złożonej skardze, jest zarzut naruszenia przysługującego jej prawa własności, wyprowadzonego przez nią z art. 64 Konstytucji, i powiązanych z nim: gwarancji wynikających z art. 75 ust. 1 Konstytucji, a także zasad proporcjonalności (art. 31 ust. 3 Konstytucji) i równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji). Trybunał uznaje, że w tej części skarga spełnia wymaganie przewidziane w art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK z 1997 r., niezbędne jest więc ustalenie, jaka jest relacja pomiędzy konstytucyjnym prawem własności a obowiązkiem zwrotu bonifikaty od ceny lokalu. To umożliwi ocenę postawionych w skardze zarzutów pod kątem oczywistej bezzasadności.

Trybunał wyjaśnia, że choć w orzeczeniach Sądu Najwyższego pojawia się sugestia, że „wiązaną negatywnych konsekwencji majątkowych w postaci obowiązku zwrotu kwoty równej wysokości udzielonej bonifikaty stanowi ingerencję w wynikające z prawa własności uprawnienie do swobodnego rozporządzania przedmiotem prawa własności” (tak w szczególności wyrok SN z 25 października 2006 r., sprawa III CSK 145/06, OSP z 2008 r., z. 4, poz. 41; por. też uchwała składu siedmiu sędziów SN z 11 kwietnia 2008 r., sprawa III CZP 130/07, OSNC z 2008 r., nr 10, poz. 108, ale także przywołany przez skarżącą wyrok SN z dnia 14 lipca 2010 r., sprawa V CSK 15/10, OSNC-ZD z 2011 r., nr 1, poz. 15), to jednak jest to teza bezpodstawną. Przyznanie bonifikaty cenowej przy wykupie nieruchomości od państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, jak i obowiązek jej zwrotu w określonych okolicznościach, nie stanowi żadnej ingerencji w prawo własności, w tym w prawo do rozporządzania nieruchomością przez właściciela. Osoba, która uzyskała własność od Skarbu Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego może swobodnie wykonywać to prawo, w tym rozporządzać rzeczą. Ma więc swobodę w zbyciu takiej rzeczy, czemu nie mogą przeciwstawić się ani Skarb Państwa, ani jednostka samorządu terytorialnego, od których nieruchomość została wykupiona. Nie istnieje zatem taki związek, jaki sugeruje skarżąca, pomiędzy obowiązkiem zwrotu bonifikaty a prawem własności pierwotnego nabywcy lub osoby trzeciej, który uzasadniałby kontrolę przepisów regulujących obowiązek zwrotu bonifikaty z perspektywy ograniczenia konstytucyjnie gwarantowanego prawa własności. Co więcej, to, jak szeroki jest krąg osób zwolnionych z obowiązku zwrotu bonifikaty na podstawie art. 68 ust. 2a ugn, również nie łączy się z ingerencją w czyjekolwiek prawo własności (ani „pierwotnego nabywcy”, ani osoby bliskiej dla „pierwotnego nabywcy”). Trzeba też pamiętać o tym, że koszt związany z obowiązkiem zwrotu bonifikaty właściciel (osoba bliska dla nabywcy pierwotnego) może (i powinien) uwzględnić w cenie lokalu, który odsprzedaje. Skarżąca nie może więc twierdzić, mimo błędnego pouczenia przez urzędników magistratu, że powinna być zwolniona z obowiązku zwrotu bonifikaty na takich samych warunkach jak jej matka, czyli „pierwotny nabywca”, ponieważ w przeciwnym razie narusza się jej prawo własności. Trybunał uznaje tym samym zarzut skarżącej oparty na art. 64 Konstytucji i powiązanych z nim innych konstytucyjnych wzorcach kontroli za oczywiście bezzasadny (art. 49 w zw. z art. 36 ust. 3 ustawy o TK z 1997 r.).

3.2.2. Trybunał stwierdza, że choć na wstępie wniesionej skargi zostały przywołane jako wzorce kontroli art. 2 i art. 21 ust. 1 Konstytucji, to jednak skarżąca nie nawiązała już do nich w uzasadnieniu skargi, co oznacza, że skarga w tym zakresie nie odpowiada warunkowi określёнemu w art. 47 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK z 1997 r.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji i w związku z tym pozostawił bez rozpoznania dołączony do niej wniosek o wydanie postanowienia tymczasowego.